

“Riskant alcoholgebruik”, expliciet of impliciet?

Een onderzoek naar de rol van impliciete cognities op riskant alcoholgebruik onder Nederlandse jongeren.

Linda Schoppink

0163570

Bacheloropdracht Psychologie

Faculteit gedragwetenschappen

Begeleiders: Dr. M.E. Pieterse

Dr. H. Boer

Enschede, augustus 2010

Universiteit Twente

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Methoden	10
2.1 <i>Proefpersonen</i>	10
2.2 <i>Materialen</i>	10
2.2.1 <i>Demografische variabelen</i>	10
2.2.2 <i>Substance Use Risk Profile Scale (SURPS)</i>	10
2.2.3 <i>Vragenlijst alcohol behavior</i>	11
2.2.4 <i>Theory of Planned Behavior (TPB)</i>	11
2.2.5 <i>Impliciete cognitie vragenlijst</i>	12
2.3 <i>Procedure</i>	12
2.4 <i>Data-analyse</i>	13
3. Resultaten	14
3.1 <i>Steekproef</i>	14
3.2 <i>Beschrijvende statistiek</i>	14
3.3 <i>Correlaties</i>	14
3.4 <i>Hiërarchische regressieanalyse</i>	17
4. Discussie	19
Referenties	22
Bijlagen	26
<i>Bijlage 1: de vragenlijst</i>	26
<i>Bijlage 2: woorden voor scoring van de zin aanvul test (ZAT)</i>	35
<i>Bijlage 3: omgeschaalde items van de vragenlijsten alcohol behavior en SURPS</i>	36

Samenvatting

Er is nog maar weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen impliciete cognities en alcoholgebruik, of tussen impliciete cognities en piekgedrag, in dit onderzoek ook wel riskant alcoholgebruik genoemd. In dit onderzoek werd daarom getracht antwoord te krijgen op de volgende drie onderzoeksvragen: (1) Is er een relatie tussen impliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie? (2) Is er een relatie tussen expliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren, alsmede persoonlijkheid en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie? (3) In hoeverre is er een relatie tussen impliciete en expliciete cognities, en in hoeverre bestaat er nog een relatie tussen persoonlijkheid en deze cognities? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

In dit onderzoek is gebruikt gemaakt van de Theory of Planned Behavior. Het onderzoek bestond uit 86 proefpersonen, welke allemaal tussen de 16 en 22 jaar oud waren. Een ieder moest een vragenlijst invullen die zowel impliciete cognities als expliciete cognities mat. De zin aanvul test mat de impliciete cognities en de expliciete cognities werden gemeten via de substance use risk profile scale en de vragenlijst alcohol behavior. Via een correlatieve analyse en een hiërarchische regressieanalyse werd geprobeerd antwoord te krijgen op de drie onderzoeksvragen.

De resultaten zorgden voor de volgende antwoorden op de onderzoeksvragen: (1) Impliciete cognities hebben een sterke significante relatie met riskant alcoholgebruik, daarnaast blijken de impliciete cognities ook een sterke bijdrage te leveren aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. (2) Expliciete cognities hebben een sterke significante relatie met riskant alcoholgebruik, waarvan attitude en gedragscontrole ook een sterke bijdrage leveren aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Er is echter geen significante relatie gevonden tussen persoonlijkheid en riskant alcoholgebruik. Impulsiviteit levert alleen een bijdrage aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik als het het enige construct is in het model. (3) Er is een sterke significante relatie gevonden tussen impliciete en expliciete cognities, maar niet tussen impliciete cognities en de persoonlijkheid. Verder is er één significante relatie gevonden tussen de expliciete cognities en een persoonlijkheidskenmerk, te weten tussen gedragscontrole en introversie/hopeloosheid. Uit deze resultaten blijkt verder dat op basis van dit onderzoek de Theory of Planned Behavior, in ieder geval ten dele, riskant alcoholgebruik kan voorspellen. Daarnaast laten deze resultaten ook zien dat impliciete cognities, attitude en gedragscontrole in dit onderzoek zeer sterk bijdragen aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik.

1. Inleiding

Alcoholgebruik onder jongeren is een actueel probleem in Nederland. Er wordt door jongeren veel alcohol gedronken en vaak beginnen zij hiermee op vroege leeftijd. Dit is bijvoorbeeld te zien aan het aantal ziekenhuisopnames. In 2008 waren er 711 ziekenhuisopnames van jongeren onder de 16 jaar vanwege alcohol gerelateerde problematiek (Trimbos-instituut, 2010, p. 171).

Er is een daling zichtbaar in alcoholconsumptie. Het percentage mensen, tussen de 15 en 64 jaar, die het afgelopen jaar alcohol heeft gedronken is in 2001 twee procent gedaald, ten opzichte van 1997 (Trimbos-instituut, 2010, p.150). Bij onderzoek in 2007 had 79 procent van de leerlingen, in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 18, van regulier onderwijs ervaring met alcohol, dit is een daling van zes procent ten opzichte van 2003 (Trimbos-instituut, 2010, p.151). Toch blijven fenomenen als comazuipen en “binge drinking” populair. Dit is bijvoorbeeld te zien aan het feit dat onder scholieren, welke in de leeftijdscategorie vallen van 12 tot en met 18 jaar en actuele drinkers zijn, tussen 2003 en 2007 binge drinking relatief stabiel bleef (acht en zestig procent om zes en zestig procent) (Trimbos-instituut, 2010, p.153). Onder binge drinking verstaat men het drinken van meer dan vijf glazen alcohol op één gelegenheid.

Overmatig alcoholgebruik brengt ernstige problemen met zich mee voor jongeren, zo wordt onder andere de gezondheid aangetast. Uit onderzoek is gebleken dat zwaar alcoholgebruik van minderjarigen kan leiden tot het kleiner worden van de hippocampus (De Bellis, Clark, Beers, Soloff, Boring, Hall, Kersh, & Keshavan, 2000), het kan het vermogen om nieuwe herinneringen op te slaan aantasten (White & Swartzwelder, 2004), alsook het vermogen om eerder geleerde informatie te reproduceren (Brown, Tapert, Granholm, Delis, 2000), het kan er ook voor zorgen dat er een grotere hoeveelheid hersencapaciteit nodig is om geheugen-gerelateerde taken uit te voeren (Tapert, Pulido, Paulus, Schuckit, & Burke, 2004). Deze schade kan langdurige effecten hebben die kan leiden tot afname van de cognitieve functie in de vroege volwassenheid (Tapert, Granholm, Leedy, & Brown, 2002).

Jongeren die voor hun vijftiende beginnen met het regelmatig drinken van alcohol hebben een vier maal grotere kans om alcoholafhankelijkheid te ontwikkelen dan jongeren die pas op hun twintigste beginnen met het regelmatig drinken van alcohol (Grant & Dawson, 1997). Men spreekt van alcoholafhankelijkheid wanneer er sprake is van ten minste drie van de volgende symptomen die in een jaar regelmatig zijn voorgekomen of ten minste een maand hebben geduurd: Optreden van tolerantie; onthoudingsverschijnselen; langer of meer gebruiken dan voorgenomen; hevig verlangen naar het middel; veel tijd en energie spenderen om aan het middel te komen; opgeven of verwaarlozen van belangrijke sociale, werk- en recreatieve activiteiten; voortgezet gebruik ondanks kennis van negatieve consequenties (Schipper & van den Brink, 2008). Uit het NEMESIS-2-onderzoek van 2007-2009 bleek dat er ongeveer 82.400 mensen, in de leeftijd van 18 tot 64 jaar, voldeden aan de diagnose alcoholafhankelijkheid. Uit dit onderzoek bleek ook dat 395.600 mensen, in de leeftijd van 18 tot 64 jaar, voldeden aan de diagnose alcoholmisbruik (Trimbos-instituut, 2010, p.163). Onder alcoholmisbruik wordt verstaan: herhaald gebruik met een verhoogde kans op fysiek gevaar,

verwaarlozing van maatschappelijke verplichtingen, problemen met politie/justitie en/of interpersoonlijke problemen (Schipper & van den Brink, 2008).

Omdat alcoholgebruik al geruime tijd een maatschappelijk probleem is, zijn er veel onderzoeken gedaan naar determinanten van alcoholgebruik. Men kan deze determinanten indelen in proximale en distale determinanten. Proximale determinanten zijn determinanten die heel dicht verbonden zijn aan het onderzochte gedrag. Dit wil zeggen dat deze determinanten de sterkste en meest directe invloed op het gedrag hebben. Distale determinanten staan wat verder van het gedrag af en hebben een meer indirecte invloed op het onderzochte gedrag (Brug, van Assema, & Lechner, 2007, p. 79).

De gevoelens, verwachtingen en ervaringen van een persoon zijn voorbeelden van proximale determinanten. In de literatuur zijn verscheidene onderzoeken te vinden die aantonen dat proximale determinanten een rol kunnen spelen bij alcoholgebruik. Todd, Armeli en Tennen (2009) geven bijvoorbeeld, naar aanleiding van hun onderzoek, aan dat mensen gaan drinken als zij negatieve gevoelens hebben. De hoeveelheid die men drinkt bleek echter niet bepaald door deze gevoelens. Oorzaken om te gaan drinken en verwachtingen van het effect van alcohol, de zogeheten uitkomstverwachtingen, hebben ook invloed op alcoholconsumptie en drinkpatronen (Galen, Henderson & Coover, 2001). Over uitkomstverwachtingen is in de literatuur al veel geschreven. Deze verwachtingen kunnen tot wel vijftig procent van de variantie in alcoholgebruik voorspellen (Wiers, van Woerden, Smulders, & de Jong, 2002). Verschillende auteurs stellen dat de uitkomstverwachting een belangrijke mediërende factor is in de etiologie van alcoholmisbruik (Wiers, van Woerden, Smulders, & de Jong, 2002).

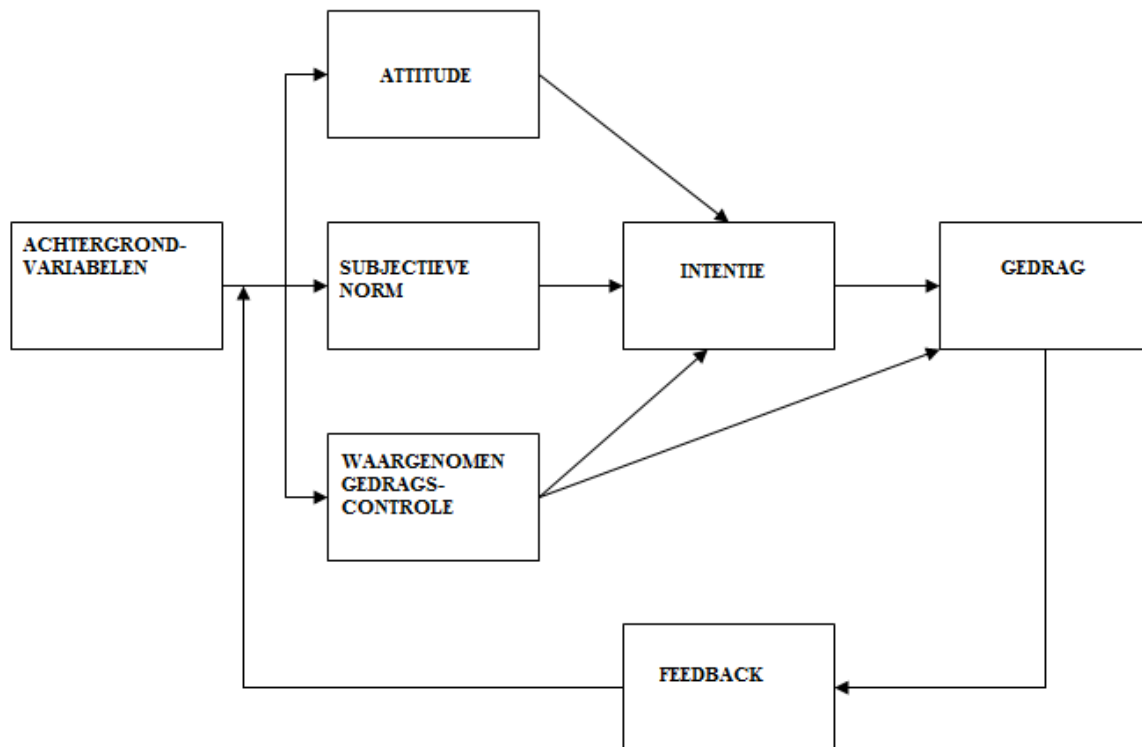
In de literatuur is een model te vinden die aangeeft dat mensen als het ware twee systemen hebben: het impliciete en het expliciete systeem. Deze systemen werken vaak samen met elkaar, zodat de persoon op basis van deze systemen uiteindelijk een besluit kan nemen over zijn/haar gedragingen. Dit wordt ook wel het dual-process model genoemd (De Neys, 2006).

Er is ook onderzoek gedaan naar distale determinanten en hun rol bij alcoholgebruik. Fischer, Forthun, Pidcock, & Dowd (2007) komen, naar aanleiding van hun onderzoek onder studenten, bij een distale determinant: de ouders. De invloed van ouders speelt namelijk ook een rol. Te denken valt aan het wel of niet drinken van de ouders zelf en hoe streng ouders zijn omtrent regels over bijvoorbeeld het gebruik van alcohol. Andere distale determinanten zijn onder andere hoe het kind emotioneel en sociaal ontwikkeld is, wat de leeftijd, het geslacht en de etniciteit is.

Ook persoonlijkheid is een distale determinant, en uit onderzoek is gebleken dat persoonlijkheid ook een factor is die invloed heeft op het gebruik en/of misbruik van alcohol. Een van de factoren die een risico is gebleken voor alcoholmisbruik is angst-sensitiviteit (Conrod, Pihl & Vassileva, 1998). Met angst-sensitiviteit wordt de angst voor angst-gerelateerde verschijnselen bedoeld. Hieronder vallen bijvoorbeeld een verhoogde hartslag, zweten en het aanspannen van spieren. Angst-sensitiviteit voorspelt de mate van het drankgebruik, waarbij mensen die hoog scoren op angst-sensitiviteit meer drinken (Stewart, Peterson, & Pihl, 1995; Stewart, Zvolensky, & Eifert, 2001). Bij een hogere score op angst-sensitiviteit wordt ook een hogere incidentie gevonden van problematisch drankgebruik (Conrod, Pihl & Vassileva, 1998). Alcoholgebruik bij mensen met een hoge score op angst-sensitiviteit lijkt een soort copingsmechanisme te zijn volgens Stewart, Samoluk, & MacDonald (1999), maar dit bleek niet uit het onderzoek van Comeau,

Stewart, & Loba (2001). Zij gaven aan dat angst-sensitiviteit de relatie tussen angst en alcoholgebruik als copingsmechanisme juist matigde. Angst-sensitiviteit bleek volgens onderzoek van Stewart, Zvolensky, & Eifert (in press), gerelateerd te zijn aan drankgebruik als een manier om zich aan te passen aan de sociale omgeving. Een tweede persoonlijkheidsfactor die een risico is gebleken voor alcoholmisbruik is sensation seeking. Onder sensation seeking wordt de neiging om spannende activiteiten en risico's te ondernemen verstaan, evenals het voorkomen van saaiheid (Larsen & Buss, 2008, p. 697). Sensation seeking wordt geassocieerd met een verhoogd risico voor zwaarder drinken en met een verhoogde kans voor ongunstige consequenties van het drankgebruik (Conrod, Peterson, & Pihl, 1997; Schall, Kemeny, & Maltzman, 1992; Zacny, 2010). Sensation seeking zou volgens Cooper, Frone, Russel, & Mudar (1995) geassocieerd zijn met drankgebruik als enhancement motive. Met enhancement motive wordt bedoeld dat men drank gebruikt als manier om een positieve stemming te bereiken. Uit onderzoek van Conrod, Pihl, Stewart, & Dongier (2000) bleek dat introversie/hopeloosheid ook een risicofactor is voor drankmisbruik. Introversie/hopeloosheid wordt gekenmerkt door bedachtzaamheid, meer naar binnen gericht zijn en niet impulsief zijn (Eurelings-Bontekoe & Snellen, 2003). Impulsiviteit is ook een risicofactor voor drankmisbruik. Volgens Conrod et al. (2000) is zwaar en problematisch drankgebruik de consequentie van het gebrek aan inhibitie dat zich voordoet bij mensen die impulsief zijn. Dit verklaart volgens Conrod et al. (2000) de associatie tussen impulsiviteit en problematisch drankgebruik. Deze vier persoonlijkheidskenmerken hebben dus invloed op het gebruik en/of misbruik van verschillende middelen, en zijn gebaseerd op zogenaamde "motivational and reinforcement-sensitivity theories" die betrekking hebben op de kwetsbaarheid van mensen in relatie met middelenmisbruik (Butler Woicik, Conrod & Pihl, 2006).

Er zijn meerdere modellen waarmee het gebruik en misbruik van alcohol zou kunnen worden verklaard. Het model dat in dit onderzoek gebruikt wordt is de Theory of Planned Behavior (TPB) ontwikkelt door Icek Azjen in 1985. Deze TPB is weergegeven in figuur 1. Volgens de TPB is menselijk gedrag het beste te voorspellen via de intentie van een persoon. Deze intentie wordt beïnvloed door iemands eigen opvatting ook wel de attitude genoemd, de opvattingen van de omgeving, ook wel de subjectieve normen genoemd, en de mate waarin iemand denkt in staat te zijn om een actie uit te voeren ook wel de gedragscontrole genoemd. De gedragscontrole heeft ook directe invloed op het gedrag. De attitude, subjectieve normen en de gedragscontrole kunnen worden beïnvloed door achtergrondvariabelen. Een voorbeeld van deze achtergrondvariabelen zijn demografische variabelen. Bij demografische variabelen valt bijvoorbeeld te denken aan opleiding en geslacht. Iemand krijgt na het uitvoeren van een bepaalde actie feedback over zijn/haar verwachting van het gedrag, waardoor de attitude, subjectieve normen en de gedragscontrole kunnen veranderen (Lechner, Kremers, Meertens & de Vries, 2007, p. 92-93). Er is bewijs dat de TPB intenties en gedrag kan voorspellen (Armitage & Connor, 2001).

Figuur 1 Theory of Planned Behaviour (Lechner, Kremers, Meertens & de Vries, 2007)

Dit model wordt in dit onderzoek gebruikt omdat het duidelijke factoren beschrijft die invloed hebben op de intentie van een persoon en daarmee ook invloed hebben op het gedrag. Ook Rooke, Hine & Thorsteinsson (2008) geven aan dat de TPB variabelen identificeert die een rol kunnen spelen bij gebruik en een eventuele verslaving aan verschillende middelen. Daarnaast concluderen Marcoux en Shope (1997) dat de TPB gebruikt kan worden bij het voorspellen van de intentie om alcohol te gebruiken.

Er zijn al veel invloeden onderzocht die mogelijk een verklarende factor zijn voor het al dan niet ontwikkelen van een alcoholverslaving, de meeste van deze onderzochte factoren zijn expliciete factoren. Er is echter veel minder onderzoek gedaan naar de invloeden van onbewuste, impliciete, processen op alcoholverslaving, terwijl er ook onderzoeken zijn die aantonen dat niet alleen de mening die iemand heeft over alcohol en de expliciete cognities, maar ook impliciete cognities een rol spelen in alcoholgebruik en -misbruik (Pieters, van der Vorst, Engels, & Wiers, 2010). Onderzoek naar impliciete processen biedt de mogelijkheid om nieuwe inzichten te verkrijgen en nieuwe interventies te bedenken (Stacy, Ames, & Leigh, 2004). Het meten van impliciete cognities kan cognitieve processen tonen die niet meetbaar zijn door middel van introspectie of expliciete memory retrieval (Nisbett & Wilson, 1977).

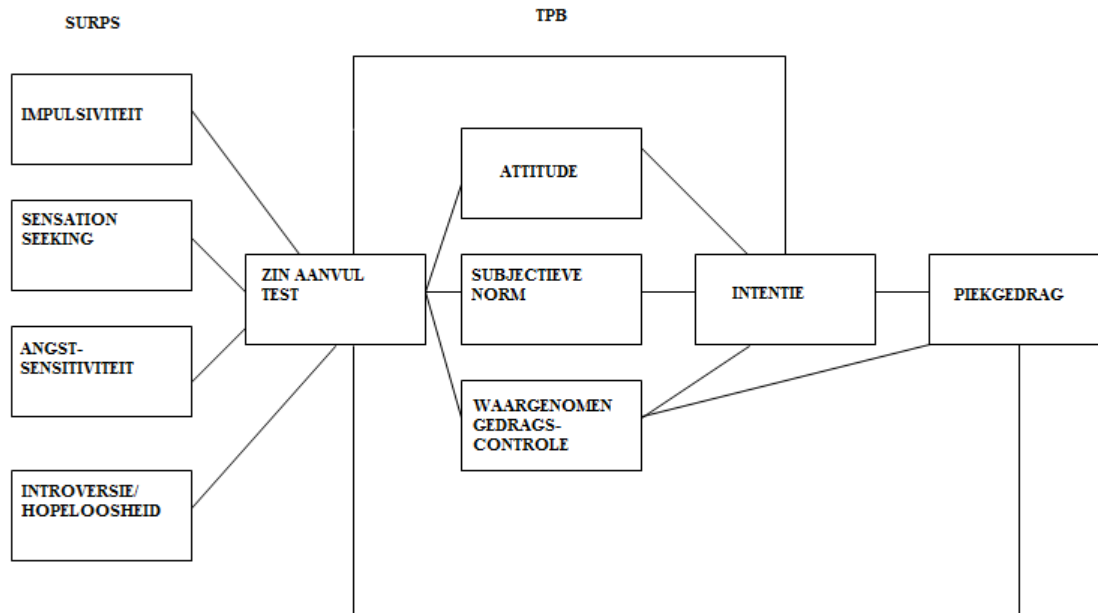
Hoewel theoretische toepassingen van impliciete processen bij onderzoek naar verslaving vaker zijn gebruikt, zijn empirische studies met testen waarbij impliciete cognities werkelijk gemeten zijn schaars (Baker, Morse, & Sherman, 1987).

Na verscheidene onderzoeken over determinanten die alcoholgebruik kunnen verklaren, kan worden geconcludeerd dat alcoholgebruik wordt verklaard door (een combinatie van) verschillende factoren. Het is niet uitsluitend iemands persoonlijkheid, expliciete cognities of impliciete cognities die het gebruik van alcohol en de hoeveelheid alcohol die gedronken wordt verklaard. In dit onderzoek wordt daarom getracht deze verschillende determinanten te meten en te kijken of- en in welke mate de factoren met elkaar correleren en of er verbanden of patronen te herkennen zijn. In dit onderzoek ligt de nadruk op het meten van impliciete cognities, omdat hier nog weinig over bekend is door de geringe hoeveelheid onderzoeken die hiernaar gedaan zijn, terwijl dit nieuwe inzichten kan verschaffen die belangrijk kunnen zijn voor eventuele nieuwe interventies (Stacy, Ames, & Leigh, 2004).

Er zijn verschillende manieren om impliciete cognities te meten. Een mogelijke manier om deze impliciete cognities te meten is via de implicit association test (IAT). In deze test moet men een bepaalde toets, bijvoorbeeld de pijltjestoets, indrukken als men een positief woord ziet, en een andere toets indrukken als men een negatief woord ziet. Brendl, Markman & Messner (2001) geven aan dat de IAT de beste manier is om iemands impliciete cognities te meten. Toch is hier geen gebruik van gemaakt, omdat de IAT bepaalde programmeringen vereist, waar in dit onderzoek geen beroep op gedaan kon worden. Er is ook de zogenaamde word-association test, hierbij krijgt de proefpersoon een woord te zien waarop hij/zij zo snel mogelijk moet reageren. Een voordeel is dat deze test een goede test-hertest betrouwbaarheid heeft, er is echter ook een nadeel aan verbonden: het wordt mogelijk beïnvloed door iemands opleidingsniveau (Ruff, Light & Parker, 1996). Dit is overigens gevonden in een onderzoek waarbij men de taak mondeling uitvoerde. Om de impliciete cognities te meten kan er ook gebruik gemaakt worden van de word-stem completion task. De proefpersoon krijgt de eerste letter van een woord te zien en moet deze afmaken. Capner, Scarcia en Graham (2007) hebben een versie van deze manier van testen gebruikt. De interne consistentie, dat wil zeggen dat items die hetzelfde kenmerk moeten meten dit ook echt doen, liet te wensen over. Uiteindelijk is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van de zin afmaak test (ZAT), oftewel de sentence-completion task/phrase-completion task. Hiervoor is gekozen omdat het een eenvoudige manier is om impliciete cognities te meten, en er eveneens een goed beeld kan ontstaan over hoe iemand denkt over alcohol. De proefpersonen moeten hier namelijk een zin afmaken in plaats van een woord, waardoor je vaker ontdekt hoe een persoon tegen alcohol aankijkt. Een woord afgemaakt als een alcohol gerelateerd woord zegt vaak minder over de positieve of negatieve gevoelens van de persoon over alcohol. Ook heeft het bij sommige onderwerpen, zoals alcohol, of populaties meer klinische waarde om mensen te testen op een uitgebreidere manier (Stacy, Ames & Leigh, 2004).

In dit onderzoek worden echter ook expliciete cognities gemeten, deze worden later gecorreleerd aan de impliciete cognities. Deze combinatie van impliciete en expliciete cognities is nog niet vaak onderzocht, terwijl Thush, Wiers, Ames, Grenard, Sussman & Stacy (2007) aangeven dat expliciete en impliciete cognities samen alcohol gerelateerd gedrag kunnen beïnvloeden. Het impliciete gedeelte is automatisch, het expliciete gedeelte is bewuster en trager. Dit onderzoek van Thush et al. (2007) heeft echter wel plaatsgevonden onder jongeren die een risicogroep waren. Het onderzoeken van deze combinatie van expliciete en impliciete cognities kan voor nieuwe inzichten zorgen. Daarnaast wordt er ook gekeken naar de rol die persoonlijkheid speelt in het wel

of niet drinken van alcohol, omdat er in eerdere onderzoeken naar voren is gekomen dat persoonlijkheid ook een rol kan spelen bij het gebruik en/of misbruik van alcohol (Stewart, Peterson, & Pihl, 1995; Zacny, 2010; Comeau, Stewart, & Loba, 2001). Figuur 2 is het model dat in dit onderzoek getest wordt.

Figuur 2 het veronderstelde model

Het doel van dit onderzoek is om antwoord te krijgen op de volgende vragen:

- Is er een relatie tussen impliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?
- Is er een relatie tussen expliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren, alsmede persoonlijkheid en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?
- In hoeverre is er een relatie tussen impliciete en expliciete cognities, en in hoeverre bestaat er nog een relatie tussen persoonlijkheid en deze cognities? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

2. Methode

2.1 Proefpersonen

Bekenden, in de leeftijdscategorie van 16 tot en met 22 jaar, zijn via een email benaderd met de vraag of men een vragenlijst wilde invullen. Deze leeftijdscategorie is gekozen omdat in deze leeftijdscategorie vaak alcoholmisbruik ontwikkeld wordt; ze mogen voor het eerst drinken, gaan uit, spreken met vrienden af, gaan studeren etc. De grens ligt bij 22 jaar, hiervoor is gekozen, omdat de meeste jongeren op deze leeftijd al zes jaar drinken. Daarnaast is 22 een leeftijd waarop redelijk veel jongeren niet meer naar school gaan en op zoek zijn naar een baan, het patroon is dan dus waarschijnlijk al gevestigd; alcohol is voor deze groep (vaak) niet nieuw meer. Deelname aan het onderzoek was geheel vrijwillig, en de proefpersonen konden een bioscoopbon winnen.

2.2 Materialen

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van vier vragenlijsten. Hiervan meten twee de expliciete cognities van de proefpersonen, één de vier persoonlijkheidsconstructen die in verband worden gebracht met alcoholgebruik en/of misbruik, en één de impliciete cognities van de proefpersonen.

2.2.1 Demografische variabelen

In de enquête werd door de proefpersonen hun leeftijd, geslacht en opleiding gerapporteerd.

2.2.2 Substance Use Risk Profile Scale (SURPS)

In de SURPS wordt getest welke persoonlijkheidskenmerken het beste passen bij de proefpersonen, deze persoonlijkheidskenmerken zijn: introversie/hopeloosheid, angst-sensitiviteit, sensation seeking, en impulsiviteit.

Introversie/hopeloosheid wordt gemeten met zeven items, een voorbeeld van een item is “Ik ben tevreden”. Angst-sensitiviteit wordt gemeten met vijf items, een voorbeeld van een item is “Het is beangstigend om je duizelig te voelen”. Sensation seeking wordt gemeten met zes items, een voorbeeld van een item is “Ik zou graag skydiven”. Impulsiviteit wordt gemeten met vijf items, een voorbeeld van een item is “Ik denk vaak niet goed na over iets, voordat ik het zeg”. De antwoorden werden gemeten via een “4-point Likert scale”: 1 = helemaal mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = mee eens en 4 = helemaal mee eens (Butler Woicik, Conrod & Pihl, 2006).

Deze vragenlijst is een Nederlands vertaalde versie van de Engelse SURPS (Ter Maat, 2008). Het is in dit onderzoek toegevoegd omdat de SURPS een goede betrouwbaarheid heeft en een goede interne consistentie. De betrouwbaarheid is in dit onderzoek voor alle vier de constructen gemeten: cronbach's alpha voor introversie/hopeloosheid is .81, voor angst-sensitiviteit is cronbach's alpha .66, voor sensation seeking is cronbach's alpha .62 en voor impulsiviteit is cronbach's alpha .70 in

plaats van .59 na het verwijderen van het item “Ik heb het gevoel dat ik anderen moet manipuleren om te krijgen wat ik wil”. Door Ter Maat (2008) is de betrouwbaarheid ook al eens gemeten, hierbij was de cronbach’s alpha voor introversie/hopeloosheid .82, voor angst-sensitiviteit .76, voor sensation seeking .63 en voor impulsiviteit .65.

2.2.3 Vragenlijst alcohol behavior

In deze vragenlijst werd de totale wekelijkse alcoholconsumptie gemeten, verdeeld over de vier weekdays (maandag tot en met donderdag) en de drie weekenddagen (vrijdag tot en met zondag). Ook werd gemeten hoe vaak men dronken is geweest, wat de attitude en de subjectieve norm was. Daarnaast werd er gemeten wat de binge drinking frequentie in het weekend en in de weekdays van de proefpersoon was, alsmede de binge drinking frequentie van de afgelopen vier weken. Deze items zijn afkomstig uit de E-MOVO vragenlijst, en konden beantwoord worden met een Likert scale en multiple choice (Trimbos-instituut, 2003)

Risikant alcoholgebruik, in dit verslag ook wel piekgedrag genoemd, werd gemeten aan de hand van het item over binge drinking, het item over de totale alcoholconsumptie die doordeweeks genuttigd werd, en het item over de totale alcoholconsumptie in het weekend.

Cronbach’s alpha voor risikant alcoholgebruik, is .74.

2.2.4 Theory of Planned Behavior (TPB)

Om de variabelen van de TPB te meten, uitgezonderd van de achtergrondvariabelen, werd in dit onderzoek gebruik gemaakt van de vragenlijst alcohol behavior. Hierin wordt namelijk de attitude, subjectieve norm, de gedragscontrole en de intentie gemeten. De attitude werd met drie items gemeten. Deze items waren: “Wanneer ik op één avond meer dan vijf glazen alcohol drink, vind ik dat: slecht – goed, onprettig – prettig, vies – lekker”. De proefpersonen konden via een “7-point Likert scale” aangeven welk rondje het dichtst bij hun gevoel lag. De subjectieve norm werd gemeten met vier items: “Mijn broers en/of zussen vinden dat ik niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond zou moeten drinken”, “Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond zou moeten drinken”, “Mijn ouders vinden dat ik niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond zou moeten drinken”, en “Mijn huisgenoten vinden dat ik niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond zou moeten drinken”. De proefpersonen konden via een “5-point Likert scale” aangeven welk rondje het dichtst bij hun gevoel lag: helemaal mee oneens – helemaal mee eens. De gedragscontrole werd met drie items gemeten: “Niet meer dan vijf glazen alcohol drinken als mijn vrienden/vriendinnen wel meer dan vijf glazen alcohol drinken is voor mij moeilijk”, “Alcohol weigeren als ik die aangeboden krijg is voor mij moeilijk”, en “Meer dan vijf glazen alcohol drinken op één avond is voor mij moeilijk”. De proefpersonen konden ook hier via een “5-point Likert scale” aangeven welk rondje het dichtst bij hun gevoel lag: helemaal mee oneens – helemaal mee eens. De intentie werd gemeten met drie items: “Ik ben van plan in de toekomst niet meer dan vijf glazen alcohol te drinken op één avond”, “Ik verwacht dat ik in de toekomst niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond zal drinken”, “Ik wil in de toekomst niet meer dan vijf glazen alcohol op één avond drinken”. Ook hier konden de

proefpersonen antwoord geven via een “5-point Likert scale”: helemaal mee oneens - helemaal mee eens. De demografische variabelen die de attitude, subjectieve norm en de gedragscontrole kunnen beïnvloeden werden gemeten in een korte vragenlijst over geslacht, leeftijd en opleiding.

Cronbach's alpha voor attitude is .83, cronbach's alpha voor de subjectieve norm is .86, cronbach's alpha voor gedragscontrole is .63 in plaats van .39 na het verwijderen van het item “Meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond is voor mij moeilijk”, en cronbach's alpha voor de intentie is .81.

2.2.5 Impliciete cognitie vragenlijst

Er is aanzienlijk bewijs, dat het gebruik van associatie testen als maat van impliciete cognitieve processen en associatieve herinneringen, ondersteunt (Stacy & Ames, 2001). De zin aanvul test (ZAT) is een voorbeeld van een associatie test. In de zin aanvul test moesten proefpersonen zelf een zin afmaken. De uiteindelijke zinnen die de proefpersonen hadden gemaakt lieten de impliciete cognities zien. Deze werden gescoord op basis van de uiteindelijke zin, dat wil zeggen of de zin wel of niet alcohol gerelateerd was afgemaakt: een 0-score geeft een zin aan die geen alcohol gerelateerde woorden bevat of helemaal niet was afgemaakt, een 1-score geeft een zin aan die één alcohol gerelateerd woord bevat, en een 2-score geeft een zin aan die meerdere alcohol gerelateerde woorden bevat. Bij sommige woorden, bijvoorbeeld drinken, kon enige twijfel ontstaan over het toekennen van een score. Als dit het geval was werd er gekeken naar de leeftijd, de rest van de ZAT, de frequentie van het binge drinking, hoe vaak men dronken was geweest, en hoeveel men in het algemeen drinkt. Mocht er na het bekijken van deze items nog twijfel bestaan, dan werd de gehele test bekeken voor deze proefpersoon. Na het toekennen van deze scores, werd er per proefpersoon een totaalscore uitgerekend: hoe hoger de score, hoe gevoeliger de proefpersoon is voor alcohol. Deze redenering is conform Stacy, Ames, & Leigh (2004). Zie bijlage 1 voor de zin aanvul test en bijlage 2 voor de alcoholgerelateerde woorden.

2.3 Procedure

Bekenden uit de leeftijdscategorie 16-22 jaar zijn gemaild met de vraag of zij een vragenlijst wilden invullen. De vragenlijst werd via internet afgenomen. De proefpersonen konden een bioscoopbon winnen.

Nadat de data verzameld zijn, is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid getest voor de ZAT bij de eerste tien proefpersonen. Met uitzondering van een item van één van de proefpersonen, kwam de scoring van de ZAT van beide beoordelaars overeen. Na overleg bleek het item waarover discussie bestond een woord te bevatten waarbij niet altijd duidelijk was wat de proefpersonen ermee bedoelden. Dit woord, drinken, is om deze reden dan ook in de categorie twijfel gekomen (zie bijlage 2).

Na het scoren van de ZAT werden sommige items van de vragenlijsten alcohol behavior en de SURPS omgeschaald, zodat bij de hele vragenlijst de volgende regel van toepassing was: hoe hoger de score, hoe hoger de alcoholconsumptie van de proefpersoon. Hierna werden de data geanalyseerd.

2.4 Data-analyse

De data-analyse bevatte een aantal stappen:

Allereerst zijn van de afzonderlijke constructen van het model de betrouwbaarheid gemeten met cronbach's alpha. Dit wil zeggen dat er een betrouwbaarheidsanalyse is toegepast op de vier constructen van de SURPS (sensation seeking, impulsiviteit, angst-sensitiviteit en introversie/hopeloosheid), drie items van de vragenlijst alcohol behavior, en de vier constructen van de TPB (attitude, subjectieve norm, gedragscontrole en intentie). Een alpha boven de .600 is hierbij als norm aangehouden.

Hierna zijn er per construct de gemiddelden en de beschrijvende statistiek uitgerekend, om zodoende een goede correlationele analyse te kunnen uitvoeren, om eventuele relaties tussen de impliciete en expliciete cognities en de persoonlijkheid te kunnen ontdekken, alsmede eventuele relaties met riskant alcoholgebruik. Ook kan er via deze analyse gekeken worden naar de sterkte van al deze relaties.

Na het uitvoeren van deze correlationele analyse is er een hiërarchische regressieanalyse gemaakt. De constructen die hierbij gebruikt zijn voldeden, op basis van de correlationele analyse, aan de eis $p < .20$. Deze analyse is uitgevoerd om te onderzoeken of er tussen de gevonden relaties eventueel sprake is van mediërende factoren in het veronderstelde model. Mediërende factoren zijn factoren die een relatie tussen andere twee constructen overlappen, waardoor één van de constructen geen unieke bijdrage meer heeft aan het andere construct. Ook is deze analyse uitgevoerd om te bepalen welke constructen van het veronderstelde model, het beste riskant alcoholgebruik verklaren.

3. Resultaten

3.1 Steekproef

Uiteindelijk hebben 86 proefpersonen de vragenlijst ingevuld. In totaal waren er 34 man en 52 vrouw.

3.2 Beschrijvende statistiek

Er kan worden geconcludeerd, op basis van de gegevens in tabel 1, dat er in dit onderzoek gebruik is gemaakt van een heterogene steekproef van jongeren tussen de 16

Tabel 1 Beschrijvende statistiek constructen

Constructen		steekproefgrootte	score		gemiddelde	standaarddeviatie
			minimum	maximum		
persoonlijkheid (SURPS)	Zin afmaak test	71	0	5	1,24	1,42
	Piekgedrag	67	3	22	9,72	4,76
	sensation seeking	64	1,5	3,5	2,48	0,5
	impulsiviteit	64	1	3,5	2,18	0,52
	angst-sensitiviteit	64	1	3,4	2,16	0,49
	introversie/hopeloosheid	64	1	3	1,68	0,4
theory of planned behavior (TPB)	attitude	67	1	6,33	3,83	1,4
	subjectieve norm	67	1	5	3,75	0,98
	gedragscontrole	67	1	4,5	1,79	0,88
	intentie	67	1	5	3,42	0,97

en 22 jaar. Dit is af te leiden uit de minimum en maximum score per construct, deze variëren van laag tot hoog, en uit de gemiddelden, deze liggen over het algemeen redelijk gecentreerd. Ook de standaarddeviaties zijn niet erg hoog, wat aangeeft dat de scores redelijk constant blijven en dat er mogelijk sprake is van een normale verdeling.

3.3 Correlaties

Er is een correlatieve analyse uitgevoerd waarvan de resultaten gepresenteerd zijn in figuur 3 en in tabel 2.

Als men kijkt naar de impliciete cognities, die gemeten worden via de ZAT, valt meteen een sterke correlatie op: de ZAT correleert, op basis van een significantieniveau van < 0.01 , .60 met piekgedrag. Deze sterke correlatie geeft aan dat naarmate men meer alcoholgerelateerde woorden rapporteert, het piekgedrag ook stijgt. Daarnaast correleert de ZAT ook sterk met de attitude van een persoon, deze correlatie bedraagt namelijk .38. Naarmate men dus meer alcoholgerelateerde woorden rapporteert, wordt de attitude van de proefpersoon ook positiever ten opzichte van piekgedrag. Ook correleert de ZAT met gedragscontrole, namelijk .28. als men meer alcoholgerelateerde woorden rapporteert, wordt de gedragscontrole ook groter.

Naast de impliciete cognities zijn de persoonlijkheidskenmerken, gemeten met de SURPS, ook belangrijk. In de literatuur wordt duidelijk aangegeven dat persoonlijkheid een rol speelt bij alcoholgebruik en/of -misbruik (Butler Woicik, Conrod & Pihl, 2006).

Er zijn echter maar twee significante relaties te vinden. Sensation seeking correleert sterk met impulsiviteit, namelijk .32. Als iemand dus hoog scoort op sensation seeking, dan is de score op impulsiviteit ook hoog. De andere relatie is die tussen introversie/hopeloosheid en gedragscontrole, deze correlatie bedraagt .29. Dit betekent dat mensen die hoog scoren op introversie/hopeloosheid een betere gedragscontrole hebben. Tegen de verwachting in is er dus geen relatie gevonden tussen persoonlijkheid en piekgedrag, alsmede tussen persoonlijkheid en de impliciete cognities, gemeten via de ZAT.

Interessant is ook om te kijken welke relaties er te ontdekken zijn tussen piekgedrag en de andere constructen. Wat opvalt, is dat piekgedrag alleen sterk correleert met drie constructen van de TPB. Attitude is de sterkste van de drie, deze bedraagt namelijk .65. Een positievere kijk op piekgedrag leidt dus, logischer wijs, ook tot het vaker uitvoeren van dit gedrag. Gedragscontrole, met een correlatie van .49, is daarna de sterkste relatie. Deze relatie is echter opmerkelijk, mensen die vaker piekgedrag vertonen, hebben ook een betere gedragscontrole. Verwacht wordt juist dat deze relatie omgekeerd is: mensen die veel drinken hebben een mindere gedragscontrole. Een laatste relatie van piekgedrag is die met de intentie, deze correlatie bedraagt .33. Mensen die meer voornemens hebben om te gaan drinken zullen dit gedrag ook vaker vertonen.

Binnen het model dat gebruikt wordt in dit onderzoek, de TPB, zijn ook nog vier relaties terug te vinden. Allereerst correleert attitude met de subjectieve norm, namelijk .29. Mensen zoeken vaak omgevingen uit die dezelfde ideeën hebben dan hunzelf, deze redenering is hier dus terug te vinden. Ook correleert attitude nog sterk met intentie, deze correlatie bedraagt .45. Als iemand een positieve mening heeft over piekgedrag dan zal bij deze persoon de intentie om dit gedrag uit te voeren ook groter zijn. De subjectieve norm correleert ook sterk met .47, met intentie. Dit betekent dat als de omgeving een positieve mening heeft over piekgedrag, de intentie van een persoon ook groter wordt. De enige significante negatieve relatie tussen twee constructen is in dit onderzoek gevonden tussen de subjectieve norm en de gedragscontrole. Deze correlatie bedraagt -.28, en geeft aan dat als de omgeving een positieve mening heeft ten opzichte van piekgedrag, de gedragscontrole van een persoon afneemt.

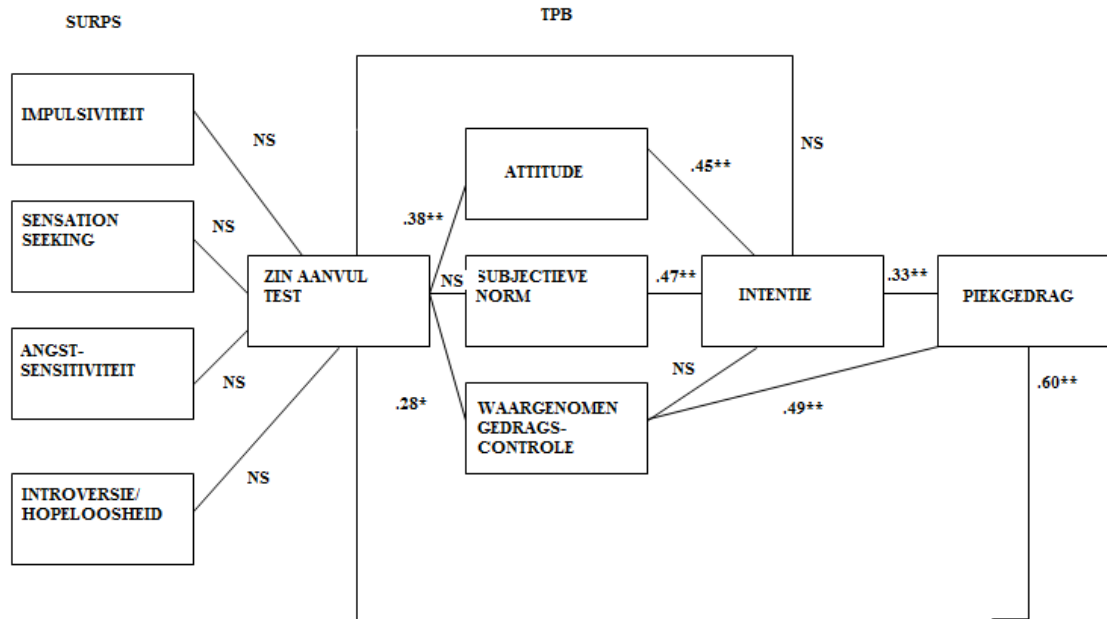
Tabel 2 correlatietabel

Correlaties tussen de zin aanvul test, expliciete cognities, intentie, persoonlijkheid en gedrag

		Persoonlijkheid (SURPS)				
	Constructen	Zin aanvul test	Piekgedrag	Sensation seeking	Impulsiviteit	Angst- sensitiviteit
Persoonlijk- heid (SURPS)	Zin aanvul test	1				
	Piekgedrag	.60**	1			
	Sensation seeking	.13	.10	1		
	Impulsiviteit	.19	.22	.32**	1	
	Angst- sensitiviteit	.01	-.03	-.10	.02	1
Theory of Planned Behavior (TPB)	Introversie/ hopeloosheid	-.08	.03	.02	.13	-.01
	Attitude	.38**	.65**	.19	.19	-.12
	Subjectieve norm	.10	.06	.16	.15	-.15
	Gedrags- controle	.28*	.49**	-.11	.02	.06
	Intentie	.23	.33**	.20	.19	-.17
		Theory of Planned Behavior (TPB)				
	Constructen	Introversie/ hopeloosheid	Attitude	Subjectieve norm	Gedrags- controle	Intentie
Persoonlijk- heid (SURPS)	Zin aanvul test					
	Piekgedrag					
	Sensation seeking					
	Impulsiviteit					
	Angst-sensitiviteit					
Theory of Planned Behavior (TPB)	Introversie/ hopeloosheid	1				
	Attitude	.17	1			
	Subjectieve norm	-.02	.29*	1		
	Gedragscontrole	.29*	.20	-.28*	1	
	Intentie	-.00	.45**	.47**	-.03	1

**Correlatie is significant bij een significantieniveau van < 0.01 (2-tailed)

*Correlatie is significant bij een significantieniveau van < 0.05 (2-tailed)

Figuur 3 correlaties

**Correlatie is significant bij een significantieniveau van < 0.01 (2-tailed)

* Correlatie is significant bij een significantieniveau van < 0.05 (2-tailed)

NS is niet significant

3.4 Hiërarchische regressieanalyse

In model 1 van de hiërarchische regressieanalyse, is het persoonlijkheidsconstruct impulsiviteit toegevoegd, $\beta = .25$, $t = 2.04$, $p = .046$. Dit construct verklaart zes procent van de variatie van piekgedrag $R^2 = .06$, $F(1,61) = 4.15$, $p = .046$. In het tweede model wordt de ZAT toegevoegd, waardoor er een significante toename is van de variatie. Na het toevoegen van de ZAT voorspelt het model namelijk acht en dertig procent van de variatie, $R^2 = .38$, $F(2,60) = 18.56$, $p = .00$. In dit tweede model is de ZAT een significante voorspeller, $\beta = .57$, $t = 5.56$, $p = .00$. Het persoonlijkheidsconstruct impulsiviteit heeft geen significant effect meer, $\beta = .15$, $t = 1.41$, $p = .16$. Bij het derde model worden twee constructen van de Theory of Planned Behavior toegevoegd, te weten attitude en gedragscontrole. Door deze toevoeging is er weer een significante toename zichtbaar van de variatie: het model verklaart 65 procent van de variatie in piekgedrag, $R^2 = .65$, $F(4,58) = 27.35$, $p = .00$. In dit model blijft de ZAT een significante voorspeller, $\beta = .33$, $t = 3.80$, $p = .00$. Beta is echter wel erg gedaald, wat duidt op een relatie tussen ZAT en de cognities attitude en gedragscontrole. Ook de twee nieuw toegevoegde constructen blijken significante voorspellers: attitude, $\beta = .44$, $t = 5.16$, $p = .00$ en gedragscontrole, $\beta = .31$, $t = 3.77$, $p = .00$. Daarnaast heeft ook in het derde model impulsiviteit geen significant effect, $\beta = .08$, $t = .98$, $p = .33$. In het uiteindelijke vierde model is intentie toegevoegd, waardoor er een kleine significante toename te zien is: het model verklaart nu 66 procent van de variatie in piekgedrag $R^2 = .66$, $F(5,57) = 22.03$, $p = .00$.

Er zijn uiteindelijk drie determinanten met een onafhankelijke verklarende waarde voor piekgedrag te weten de ZAT, $\beta = .32$, $t = 3.72$, $p = .00$, de attitude, $\beta = .40$, $t = 4.15$,

$p = .00$ en de gedragscontrole, $\beta = .32$, $t = 3.85$, $p = .00$. Dit betekent dat impulsiviteit, $\beta = .08$, $t = .930$, $p = .36$, en intentie, $\beta = .09$, $t = .96$, $p = .34$ geen onafhankelijke verklarende waarde voor piekgedrag hebben.

In tabel 3 is deze hiërarchische regressieanalyse gerapporteerd.

Tabel 3 hiërarchische lineaire regressietabel
Hiërarchische lineaire regressieanalyse met voorspeller piekgedrag (N=86)

Model	Variabele	β	β	β	β
1	Impulsiviteit	.25*	.15	.08	.08
2	ZAT		.57**	.33**	.32**
3	Attitude			.44**	.40**
	Gedragscontrole			.31**	.32**
4	Intentie				.09
R^2		.06 $F(1,61) = 4,15$ $p = .05$	.38 $F(2,60) = 18,56$ $p = .00$	.65 $F(4,58) = 27,35$ $p = .00$	.66 $F(5,57) = 22,03$ $p = .00$
			.32 $F(1,60) = 30,93$ $p = .00$	.27 $F(2,58) = 22,71$ $p = .00$	.01 $F(1,57) = ,913$ $p = .34$
R^2 change					

**Effect is significant bij een significantieniveau van < 0.01

*Effect is significant bij een significantieniveau van < 0.05

4. Discussie

In dit onderzoek werden impliciete en expliciete cognities gemeten, alsmede de persoonlijkheid, om te bepalen wat de rol van deze factoren is in het al dan niet ontstaan van riskant alcoholgebruik, in dit onderzoek ook wel piekgedrag genoemd. De nadruk ligt op de impliciete cognities, omdat hier nog weinig onderzoek naar is gedaan. Het model dat gebruikt is, is de Theory of Planned Behavior, omdat onderzoek aantoonde dat dit model variabelen identificeert die een rol kunnen spelen bij gebruik en een eventuele verslaving aan verschillende middelen (Rooke, Hine, & Thorsteinsson, 2008).

Door middel van een email werden jongeren tussen de 16 en 22 jaar gevraagd om een vragenlijst via internet in te vullen. Aan de hand van deze vragenlijst is er geprobeerd antwoord te krijgen op de volgende onderzoeksvragen:

- Is er een relatie tussen impliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?
- Is er een relatie tussen expliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren, alsmede persoonlijkheid en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?
- In hoeverre is er een relatie tussen impliciete en expliciete cognities, en in hoeverre bestaat er nog een relatie tussen persoonlijkheid en deze cognities? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

Alvorens het bespreken van deze onderzoeksvragen, eerst twee algemene opmerkingen. Allereerst is er onder andere gebruik gemaakt van een correlatieve analyse, dit wil zeggen dat er niet gesproken kan worden over oorzaak en gevolg, er kan alleen worden gezegd dat er tussen de constructen een relatie bestaat. Ten tweede zijn de impliciete cognities van de proefpersonen gemeten via de zin aanvul test (ZAT). Impliciete cognities verwijzen dus naar de score van proefpersonen op de ZAT.

Is er een relatie tussen impliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

Uit de correlatieve analyse blijkt dat impliciete cognities, een zeer significante relatie hebben met riskant alcoholgebruik. Verder geeft de hiërarchische regressieanalyse aan dat impliciete cognities een onafhankelijke verklarende waarde hebben voor riskant alcoholgebruik. Daarnaast overlapt de unieke waarde van de impliciete cognities met die van impulsiviteit, waardoor impulsiviteit geen onafhankelijke voorspeller meer is. Dit betekent dat impliciete cognities een sterke bijdrage leveren aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Als er wordt gekeken naar de bestaande literatuur, is het geen verrassend resultaat. Uit onderzoek van Pieters, van der Vorst, Engels & Wiers (2010) blijkt namelijk dat impliciete cognities ook een rol spelen bij alcoholgebruik en -misbruik.

Is er een relatie tussen expliciete cognities en riskant alcoholgebruik onder jongeren, alsmede persoonlijkheid en riskant alcoholgebruik onder jongeren? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

Als er allereerst naar de resultaten gekeken wordt van de expliciete cognities dan is er een sterke significante relatie zichtbaar tussen het riskante alcoholgebruik en de attitude, gedragscontrole en intentie. Attitude correleert zelfs even hoog met riskant alcoholgebruik als de impliciete cognities. Dit betekent dat impliciete en expliciete cognities, in ieder geval in dit onderzoek, een even grote rol spelen in het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Op basis van de hiërarchische regressieanalyse kan worden

geconcludeerd dat attitude en gedragscontrole beide onafhankelijke verklarende waarden hebben ten opzichte van riskant alcoholgebruik. Dit betekent dat de attitude en gedragscontrole van een persoon een zeer sterke bijdrage leveren aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Dit is echter niet te zeggen voor intentie, deze heeft zelf geen unieke waarde als de andere voorspellers, impulsiviteit, impliciete cognities, attitude en gedragscontrole, in het model zitten en draagt dus zelf niet bij aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de unieke waarde van intentie overlapt met die van attitude, gedragscontrole en de impliciete cognities. Op basis van de literatuur is dit, behalve dat intentie geen bijdrage levert, te verwachten. Volgens Galen, Henderson, & Coover (2001), hebben oorzaken om te gaan drinken en uitkomstverwachtingen namelijk invloed op alcoholconsumptie en drinkpatronen. Todd, Armeli en Tennen (2009) geven aan dat mensen gaan drinken als zij negatieve gevoelens hebben. De attitude en gedragscontrole worden onder andere beïnvloed door verwachtingen en gevoelens. Wat opvalt, is dat de subjectieve norm geen significante relatie heeft met riskant alcoholgebruik. Dit is niet verwacht, want over het algemeen is het zo dat de omgeving invloed uitoefent op de persoon. Een voorbeeld van een subjectieve norm zijn de ouders, en Fischer, Forthun, Pidcock, & Dowd (2007) geven naar aanleiding van hun onderzoek aan dat ouders wel degelijk een rol spelen bij alcoholgebruik. Een mogelijke verklaring is dat, in ieder geval in dit onderzoek, de omgeving geen invloed heeft in het wel of niet uitvoeren van riskant alcoholgebruik.

Uit de correlatieve analyse blijkt dat persoonlijkheid geen significante relatie heeft met riskant alcoholgebruik. Bij de hiërarchische regressieanalyse heeft impulsiviteit alleen een unieke waarde als dit het enige construct is in het model. Na het toevoegen van de impliciete cognities vervalt deze unieke waarde, doordat er overlap is tussen de unieke waarde van impulsiviteit en die van de impliciete cognities. Dit betekent dat impulsiviteit, alsmede de andere drie persoonlijkheidsconstructen, geen bijdrage leveren aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Deze uitkomst is, op basis van de literatuur, niet verwacht. Verschillende onderzoeken tonen aan dat persoonlijkheid een factor is die invloed heeft op het gebruik en/of misbruik van alcohol (Schall, Kemeny, & Maltzman, 1992; Conrod, Pihl & Vassileva, 1998; Zacny, 2010). Een mogelijke verklaring is dat persoonlijkheid geen invloed heeft op riskant alcoholgebruik, maar wel op eventueel alcoholmisbruik. Hier moet echter meer onderzoek naar gedaan worden, het kan namelijk ook zijn dat het beïnvloed wordt door de leeftijdscategorie van de proefpersonen in dit onderzoek.

In hoeverre is er een relatie tussen impliciete en expliciete cognities, en in hoeverre bestaat er nog een relatie tussen persoonlijkheid en deze cognities? Zo ja, hoe sterk is deze relatie?

Tussen de impliciete en expliciete cognities bestaan significante relaties: er is een sterke significante relatie tussen attitude en impliciete cognities, en een significante relatie tussen gedragscontrole en impliciete cognities. Dit is in lijn met de literatuur: mensen hebben als het ware twee systemen: het impliciete en het expliciete systeem. Deze systemen werken vaak samen met elkaar, zodat de persoon op basis van deze systemen uiteindelijk een besluit kan nemen over zijn/haar gedragingen. Dit wordt ook wel het dual-process model genoemd (De Neys, 2006). Er is dus mogelijk sprake van een dual-process model: de impliciete cognities hebben een relatie met de expliciete cognities, en deze cognities hebben weer een zeer sterke relatie met riskant alcoholgebruik. Er is echter

geen significante relatie te vinden tussen persoonlijkheid en impliciete cognities, een mogelijke verklaring hiervoor is dat impliciete cognities alleen maar in relatie staan met expliciete cognities. Persoonlijkheid heeft alleen via introversie/hopeloosheid een significante relatie met gedragscontrole, een expliciete cognitie. Deze relatie is te verklaren, want introverte mensen zijn niet impulsief en neigen ook bedachtzaam te zijn (Eurelings-Bontekoe, & Snellen, 2003). Alvorens tot actie over te gaan, overweegt men eerst verschillende gedragingen. Hierdoor zal hun gedragscontrole ook beter zijn, ze weten namelijk beter wat ze wel of niet kunnen.

Dit onderzoek kan door nieuwe inzichten bijdragen aan het ontwikkelen van nieuwe interventies. Door het ontwikkelen van nieuwe interventies kan men bijvoorbeeld inspelen op de attitude en de gedragscontrole van jongeren, om op deze manier de impliciete cognities te beïnvloeden. Ook kan men jongeren de gevaren van riskant alcoholgebruik bijbrengen, om de impliciete cognities te beïnvloeden. Daarnaast kan men interventies richten op het voorkomen dan wel verminderen van riskant alcoholgebruik. Bij dit soort interventies kan men zich richten op de attitude, de gedragscontrole (en hiermee ook de impliciete cognities) en de intentie.

Men moet echter voorzichtig zijn met het generaliseren van deze uitkomsten. Het aantal proefpersonen is relatief weinig, dit waren er 86, waarvan niet iedereen de gehele vragenlijst heeft ingevuld. Daarnaast is er in dit onderzoek niet gekeken naar de rol van demografische variabelen. Ook zijn de impliciete cognities gemeten via de zin aanvul test (ZAT). Er is in dit onderzoek dan ook aangenomen dat de zin aanvul test de impliciete cognities juist gemeten heeft, dit is echter niet bewezen. Aanvankelijk was het ook de bedoeling om de invloed van de demografische variabelen geslacht en opleidingsniveau op riskant alcoholgebruik te onderzoeken. Door het relatief weinige aantal respondenten en de betrouwbaarheid van het onderzoek in ogenschouw te nemen, is dit echter niet onderzocht.

In een vervolgonderzoek zou men kunnen kijken naar de rol van geslacht, opleiding, afkomst en andere demografische variabelen bij het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Ook zou men de ZAT kunnen aanpassen en/of uitbreiden, zodat de impliciete cognities van jongeren nog beter gemeten kunnen worden. Daarnaast is het goed om nader onderzoek te doen naar de rol van persoonlijkheid in relatie tot impliciete cognities en riskant alcoholgebruik. Bovendien zou men de leeftijdsgrens van de proefpersonen kunnen verhogen, om te bepalen of de resultaten in een hogere leeftijdscategorie gerepliceerd kunnen worden.

Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat impliciete cognities een even grote rol spelen bij het ontstaan van riskant alcoholgebruik als expliciete cognities. Het is daarom belangrijk dat vervolgonderzoeken zich richten op zowel impliciete als expliciete cognities. Daarnaast is naar voren gekomen dat, in dit onderzoek, persoonlijkheid geen rol speelt bij het ontstaan van riskant alcoholgebruik. Ook dit moet verder onderzocht worden. Verder blijkt de Theory of Planned Behavior, op basis van dit onderzoek in ieder geval ten dele, ook een goed model om riskant alcoholgebruik te voorspellen. Impliciete cognities, attitude, en gedragscontrole dragen, in dit onderzoek, zeer sterk bij aan het ontstaan van riskant alcoholgebruik.

Referentielijst

- Armitage, C.J., & Connor, M. (2001). Efficacy of the Theory of Planned Behavior: A meta-analytic review. *British Journal of Social Psychology*, 40, 471-499.
- Brown, S. A., Tapert, S. F., Granholm, E., & Delis, D. C. (2000). Neurocognitive functioning of adolescents: Effects of protracted alcohol use. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 24, 164–171.
- Butler Woicik, P., Conrod, P.J., & Pihl, R.O. (2006). *The substance use risk profile scale (SURPS) – User Manual*. Unpublished.
- Brendl, C.M., Markman, A.B., & Messner, C. (2001). How do indirect measures of evaluation work? Evaluating the inference of prejudice in the implicit association test. *Journal of personality and social psychology*, 81(5), 760-773
- Comeau, N., Stewart, S. H., & Loba, P. (2001). Adolescents' motives for smoking and marijuana use: factor structure and relations to motives for alcohol use. In S. H. Stewart (Ed.), *New research on human motivations for alcohol use*. Symposium conducted at the 3rd Joint Meeting of the British Experimental Psychology Society and the Canadian Society for Brain Behavior, and Cognitive Science, Cambridge, UK.
- Conrod, P. J., Pihl, R. O., & Vassileva, J. (1998). Differential sensitivity to alcohol reinforcement in groups of men at risk for distinct alcoholism syndromes. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 22, 585–597.
- Conrod, P. J., Pihl, R. O., Stewart, S. H., Dongier, M. (2000). Validation of a system of classifying female substance abusers on the basis of personality and motivational risk factors for substance abuse. *Psychology of Addictive Behaviors*, 3, 243-256.
- Conrod, P. J., Peterson, J. B., & Pihl, R. O. (1997). Disinhibited personality and sensitivity to alcohol reinforcements: independent predictors of drinking behavior. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 21, 1320–1332.
- Cooper, M. L., Frone, M. R., Russell, M., & Mudar, P. (1995). Drinking to regulate positive and negative emotions: a motivational model of alcohol use. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 990–1005.
- De Bellis, M. D., Clark, D. B., Beers, S. R., Soloff, P. H., Boring, J. H., Hall, J., Kersh, A., Keshavan, M.S. (2000). Hippocampal volume in adolescent onset alcohol use disorders. *American Journal of Psychiatry*, 157, 737–744.
- De Neys, W. (2006). Dual processing in reasoning, two systems but one reasoner. *Psychological science*, 17 (5), 428-433.

- Eurelings-Bontekoe, L., & Snellen, W. (2003). Persoonlijkheidsvragenlijsten. In C. de Ruiter & M. Hildebrand (Eds.), *handboek psychodiagnostiek van testmethode naar toepassing* (pp. 21-60). Amsterdam: harcourt book publishers.
- Fischer, J.L., Forthun, L.F., Pidcock, B.W., & Dowd, D.A. (2007). Parent Relationships, Emotion Regulation, Psychosocial Maturity and College Student Alcohol Use Problems. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 912-926.
- Galen, L.W., Henderson, M.J., & Coover, M.D. (2001). Alcohol expectancies and motives in a substance abusing male treatment sample. *Drug and Alcohol Dependence*, 62, 205-214.
- Grant, B., & Dawson, D. (1997). Age of onset of alcohol use and its association with DSM-IV alcohol abuse and dependence. Results from the National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey. *Substance Abuse*, 9, 103-110.
- Larsen, R. J., & Buss, D.M. (2008). *Personality psychology: domains of knowledge about human nature*. New York: the Mc-Graw-Hill Companies, Inc.
- Lechner, L., Kremers, S., Meertens, R., & de Vries, H. (2007). Determinanten van gedrag. In J. Brug, P. van Assema, & L. Lechner (Eds.), *gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering* (pp. 75-106). Assen: van Gorcum.
- Marcoux, B.C., & Shope, J.T. (1997). Application of the Theory of Planned Behavior to adolescent use and misuse of alcohol. *Health education research*, 12(3), 323-331.
- Nisbett, R. E., & Wilson, T. D. (1977). Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. *Psychological Review*, 84, 231-259.
- Pieters, S., van der Vorst, H., Engels, R.C.M.E., & Wiers, R.W. (2010). Implicit and explicit cognitions related to alcohol use in children. *Addictive Behaviors*, 35, 471-478.
- Rooke, S.E., Hine, D.W., & Thorsteinsson, E.B. (2008). Implicit Cognition and substance use: A meta-analysis. *Addictive behaviors*, 33, 1314-1328.
- Ruff, R.M., Light, R.H., & Parker S.B. (1996). Benton controlled oral word association test: reliability and updated norms. *Archives of clinical neuropsychologie*, 11(4), 329-338
- Schall, M., Kemeny, A., & Maltzman, I. (1992). Factors associated with alcohol use in university students. *Journal of Studies on Alcohol*, 53, 122-136.
- Schippers, G.M., & van den Brink, W. (2008). Stoornissen in en door het gebruik van psychoactieve stoffen. In W. Vandereycken, C.A.L. Hoogduin, & P.M.G. Emmelkamp (red.), *handboek psychopathologie: deel 1 basisbegrippen* (pp. 125-154). Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Stacy A. W., Ames, S. L. (2001). Implicit cognition theory in drug use and driving under the influence Interventions. In S. Sussman, *Handbook of program development in health behavior research and practice* (pp. 107-130). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Stacy, A. W., Ames, S. L., Leigh, B. C. (2004). An Implicit Cognition Assessment Approach to Relapse, Secondary Prevention, and Media Effects. *Cognitive and Behavioral Practice* 11, 139-149.

Stewart, S. H., Peterson, J. B., & Pihl, R. O. (1995). Anxiety sensitivity and self-reported alcohol consumption rates in university women. *Journal of Anxiety Disorders*, 9, 283–292.

Stewart, S. H., Samoluk, S. B., & MacDonald, A. B. (1999). Anxiety sensitivity and substance use and abuse. In S. Taylor (Ed.), *Anxiety sensitivity: theory, research and treatment of the fear of anxiety* (pp. 287–319). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Stewart, S. H., Zvolensky, M. J., & Eifert, G. H. (2001). Negative-reinforcement drinking motives mediate the relation between anxiety sensitivity and increased drinking behavior. *Personality and Individual Differences*, 31, 157–171.

Stewart, S. H., Zvolensky, M. J., & Eifert, G. H. (in press). The relations of anxiety sensitivity, experiential avoidance, and alexithymic coping to young adults' motivations for drinking. *Behavior Modification*.

Tapert, S. F., Grahnholm, E., Leedy, N. G., & Brown, S. A. (2002). Substance use and withdrawal: Neuropsychological functioning over 8 years in youth. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 8, 873–883.

Tapert, S. F., Pulido, C., Paulus, M. P., Schuckit, M. A., & Burke, C. (2004). Level of response to alcohol and brain response during visual working memory. *Journal of Studies on Alcohol*, 64, 692–700.

Ter Maat, A. (2008). *Monitor uitgaan in Hengelo: het meten van middelengebruik, incidenten en persoonlijkheidskenmerken*. Niet-gepubliceerde masterthese, Universiteit Twente, Enschede, Nederland

Thush, C., Wiers, R. W., Ames, S. L., Grenard, J. L., Sussman, S., Stacy, A. W. (2007). Apples and Oranges? Comparing Indirect Measures of Alcohol-Related Cognition Predicting Alcohol Use in At-Risk Adolescents. *Psychology of Addictive Behaviors*, 21 (4), 587–591.

Todd, M., Armeli, S., & Tennen, H. (2009). Interpersonal Problems and Negative Mood as Predictors of Within-Day Time to Drinking. *Psychology of addictive behaviors*, 23 (2), 205-215.

- Trimbos-instituut (2003). *Trimbos-onderzoek: peilstation 2003 voortgezet onderwijs*, 1-20. Utrecht: Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, ministerie van Justitie
- Trimbos-instituut. (2010). *Nationale drug monitor jaarbericht 2009* (artikelnummer AF0918). Utrecht: Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, ministerie van Justitie.
- Valkenberg, H. (2009). *Ongevallen waar alcohol of drugs bij betrokken zijn*. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid.
- White, A. M., & Swartzwelder, S. (2004). Hippocampal function during adolescence. A unique target of ethanol effects. *Annals of the New York Academy of Science*, 1021, 206–222.
- Wiers, R. W., van Woerden, N., Smulders, F. T. Y., & de Jong, P. J. (2002). Implicit and explicit alcohol-related cognitions in heavy and light drinkers. *Journal of Abnormal Psychology*, 111, 648–658.
- Zacny, J. P. (2010). A possible link between sensation-seeking status and positive subjective effects of oxycodone in healthy volunteers. *Pharmacology, Biochemistry and Behavior*, 95, 113-120.

Bijlagen

Bijlage I: de vragenlijst

1. Standaardsectie

Door deze enquête in te vullen maak je kans op een bioscoopbon.
Het is niet de bedoeling om terug te keren naar een al ingevulde pagina.

1. Leeftijd

2. Geslacht

☐ Man

☐ Vrouw

3. Welke opleiding volg je op dit moment, of als je op dit moment niets doet, wat heb je als laatste afgerond?

☐ vmbo

☐ havo

☐ vwo

☐ mbo

☐ hbo

☐ wo

2.

Maak de onderstaande zinnen met het eerste dat in je opkomt. Er zijn geen goede of slechte antwoorden.

1. In het weekend

2. Als ik zenuwachtig ben

3. Bij het uitgaan

4. Als ik wil ontspannen

5. Als ik dorst heb

6. Nadat ik hard heb gewerkt

7. Als ik blij ben

8. In het café

9. Als ik verdrietig ben

10. Als ik met vrienden ben

11. Als ik gestrest ben

12. Bij het eten drink ik

13. Ik vind het gezellig

14. Tijdens een feest

15. Ik vind het niet leuk

16. Als ik wat wil vieren

17. Ik vind het spannend om

18. In de kantine na het sporten

19. Ik vind het leuk om

20. Ik heb spijt van

1. Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?

2. Hoe vaak heb je de afgelopen 4 weken VIJF OF MEER drankjes (met alcohol) gedronken bij één gelegenheid? (Bijvoorbeeld een feestje of op een avond)

- ☐ Nooit
- ☐ 1 keer
- ☐ 2 keer
- ☐ 3 of 4 keer
- ☐ 5 of 6 keer
- ☐ 7 of 8 keer
- ☐ 9 keer of vaker

3. Hoe vaak ben je dronken geweest door het drinken van alcohol? Vink op iedere regel één vakje aan.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
In je hele leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 12 maanden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In de laatste 4 weken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Op hoeveel van de vier doordeweekse dagen (maandag, dinsdag, woensdag, donderdag) drink je meestal alcohol?

- ☐ 4 dagen
- ☐ 3 dagen
- ☐ 2 dagen
- ☐ 1 dag
- ☐ Minder dan 1 dag
- ☐ Ik drink nooit alcohol op doordeweekse dagen

5. Hoeveel glazen, flesjes of blikjes alcohol drink je dan meestal op zo'n doordeweekse dag?

- ☐ 11 glazen of meer
- ☐ 7-10 glazen
- ☐ 6 glazen per dag
- ☐ 5 glazen per dag
- ☐ 4 glazen per dag
- ☐ 3 glazen per dag
- ☐ 2 glazen per dag
- ☐ 1 glas per dag
- ☐ 0 glazen per dag

6. Op hoeveel dagen van de drie weekend dagen drink je meestal alcohol? (dus vrijdag, zaterdag en zondag)?

- ☐ 3 dagen
- ☐ 2 dagen
- ☐ 1 dag
- ☐ Minder dan 1 dag

7. Hoeveel glazen, flesjes of blikjes alcohol drink je dan meestal op zo'n weekend dag? (dus vrijdag, zaterdag en zondag)

- ☐ 20 glazen of meer per dag
- ☐ 15-19 glazen per dag
- ☐ 11-14 glazen per dag
- ☐ 7-10 glazen per dag
- ☐ 6 glazen per dag
- ☐ 5 glazen per dag
- ☐ 4 glazen per dag
- ☐ 3 glazen per dag
- ☐ 2 glazen per dag
- ☐ 1 glas per dag

8. Wanneer ik op één avond meer dan 5 glazen alcohol drink, vind ik dat... (maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)

	Slecht						Goed
Ik vind dat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Wanneer ik op één avond meer dan 5 glazen alcohol drink, vind ik dat... (maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)

	Onprettig						Prettig
Ik vind dat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Wanneer ik op één avond meer dan 5 glazen alcohol drink, vind ik dat... (maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)

	Vies						Lekker
Ik vind dat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Hoeveel van de mensen waarmee je regelmatig omgaat drinken wel eens meer dan 5 glazen alcohol op één avond?

- ☐ Allemaal
- ☐ De meeste
- ☐ Meer dan de helft
- ☐ Minder dan de helft
- ☐ Niemand

12. Stel, je bent op een feestje waar veel alcohol wordt gedronken. Je hebt al 5 glazen alcohol gedronken, maar een vriend/vriendin biedt je nog een drankje aan. Wat zou je doen?

	Zeker niet	Waarschijnlijk niet	Misschien	Waarschijnlijk wel	Beslist wel
Ik zou in zo'n situatie het drankje aannemen en opdrinken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou in zo'n situatie 'nee bedankt' zeggen en het drankje niet aannemen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou in zo'n situatie het drankje aannemen, maar het vervolgens wegzetten en niet opdrinken	☐	☐	☐	☐	☐

13. Wat zijn volgens jou kenmerken van de typische persoon die op één avond meer dan 5 glazen alcohol drinkt? Geef hieronder aan of deze kenmerken volgens jou passen bij iemand van jouw leeftijd die op één avond meer dan 5 glazen alcohol drinkt

	Helemaal niet	Niet echt	Een beetje	Best wel	Heel erg
Is cool	☐	☐	☐	☐	☐
Is interessant	☐	☐	☐	☐	☐
Kan veel meisjes/jongens krijgen	☐	☐	☐	☐	☐
Ziet er goed uit	☐	☐	☐	☐	☐
Heeft veel vrienden	☐	☐	☐	☐	☐
Is populair	☐	☐	☐	☐	☐
Heeft lef	☐	☐	☐	☐	☐
Heeft vaak verkering	☐	☐	☐	☐	☐

14. Lijk je zelf op deze persoon?

- ☐ Heel erg
☐ Ja
☐ Een beetje
☐ Nee
☐ Helemaal niet

15. De volgende vragen gaan over wat jij vindt van meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
Niet meer dan 5 glazen alcohol drinken als mijn vrienden/ vriendinnen wel meer dan 5 glazen alcohol drinken is voor mij moeilijk	☐	☐	☐	☐	☐
Alcohol weigeren als ik die aangeboden krijg is voor mij moeilijk	☐	☐	☐	☐	☐
Meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond is voor mij moeilijk	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn broers en/of zussen vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn huisgenoten vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben van plan in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol te drinken op één avond	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verwacht dat ik in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zal drinken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond drinken	☐	☐	☐	☐	☐

4.

Geef aan in hoeverre je het eens bent met onderstaande stellingen.

1. Vink het antwoord aan dat bij je past

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Ik ben tevreden	☐	☐	☐	☐
Ik denk vaak niet goed na over iets, voordat ik het zeg	☐	☐	☐	☐
Ik zou graag skydiven	☐	☐	☐	☐
Ik ben gelukkig	☐	☐	☐	☐
Ik begeef mijzelf vaak in situaties waar ik later spijt van heb	☐	☐	☐	☐
Ik geniet van nieuwe en spannende ervaringen, zelfs als deze ongebruikelijk zijn	☐	☐	☐	☐
Ik heb er vertrouwen in dat mijn toekomst veelbelovend is	☐	☐	☐	☐
Het is beangstigend om je duizelig te voelen	☐	☐	☐	☐
Ik hou ervan dingen te doen die me een beetje beangstigen	☐	☐	☐	☐
Het maakt me bang als ik mijn hartslag voel veranderen	☐	☐	☐	☐
Gewoonlijk doe ik iets zonder eerst na te denken	☐	☐	☐	☐
Ik zou willen leren hoe ik motor moet rijden	☐	☐	☐	☐
Ik ben trots op mijn prestaties	☐	☐	☐	☐
Ik word bang als ik te zenuwachtig ben	☐	☐	☐	☐
Over het algemeen ben ik een impulsief persoon	☐	☐	☐	☐
Ik ben geïnteresseerd in ervaringen, puur om de ervaring zelf, ook als het illegaal is	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat ik een mislukking ben	☐	☐	☐	☐
Ik word bang wanneer ik iets vreemds in mijn lichaam voel	☐	☐	☐	☐
Het lijkt me leuk lange afstanden te wandelen op ruig en onbewoond terrein	☐	☐	☐	☐
Ik voel me prettig	☐	☐	☐	☐
Het maakt me bang wanneer ik me niet op een taak kan richten	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat ik anderen moet manipuleren om te krijgen wat ik wil	☐	☐	☐	☐

Ik ben erg enthousiast over
mijn toekomst

Heel erg bedankt voor het invullen van de enquête. Zoals je aan het begin al hebt kunnen lezen maak je kans op een bioscoopbon, hiervoor moet je echter wel even hieronder je emailadres invullen.

2. mijn emailadres:

Wij zijn nog op zoek naar meer respondenten, als je hieronder emailadressen invult van mensen die tussen de 16 en de 21 jaar oud zijn maak je nog meer kans op de bioscoopbonnen.

3. Vul hieronder emailadressen van bekenden tussen de 16 en 21 jaar oud in.

emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	
emailadres:	

Bijlage II: woorden voor scoring van de zin aanvul test (ZAT)

Woorden goed voor één punt	Woorden waarbij twijfel ontstond
Bier	Drinken
Wijn	Zuipen
Rode wodka	
Apfelkorn	
Alcohol	
Drank	
Nuchter	

Bijlage III: omgeschaalde items van de vragenlijsten alcohol behavior en SURPS

Pagina 3 vraag 4:

Op hoeveel van de vier doordeweekse dagen (maandag, dinsdag, woensdag, donderdag) drink je meestal alcohol?

Pagina 3 vraag 5:

Hoeveel glazen, flesjes, of blikjes alcohol drink je dan meestal op zo'n doordeweekse dag?

pagina 3 vraag 6:

Op hoeveel van de drie weekend dagen drink je meestal alcohol (dus vrijdag, zaterdag en zondag)?

pagina 3 vraag 11:

Hoeveel van de mensen waarmee je regelmatig omgaat drinken wel eens meer dan 5 glazen alcohol op één avond?

Pagina 3 vraag 12 b & c:

Stel je bent op een feestje waar veel alcohol wordt gedronken. Je hebt al 5 glazen alcohol gedronken, maar een vriend/vriendin biedt je nog een drankje aan. Wat zou je doen?

- b) Ik zou in zo'n situatie nee bedankt zeggen en het drankje niet aannemen
- c) Ik zou in zo'n situatie het drankje aannemen maar het vervolgens wegzetten en niet opdrinken

Pagina 3 vraag 14:

Lijk je zelf op deze persoon?

Pagina 3 vraag 15 c, d, e, f, g, h, i & j:

De volgende vragen gaan over wat jij vindt van meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond

- c) Meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond is voor mij moeilijk
- d) Mijn broers en/of zussen vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken
- e) Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken
- f) Mijn ouders vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken
- g) Mijn huisgenoten vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken
- h) Ik ben van plan in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol te drinken op één avond
- i) Ik verwacht dat ik in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zal drinken

j) Ik wil in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond drinken

Pagina 4 vraag 1 a, d, g, m, t & w

Vink het antwoord aan dat bij je past

- a) Ik ben tevreden
- d) Ik ben gelukkig
- g) Ik heb er vertrouwen in dat mijn toekomst veelbelovend is
- m) Ik ben trots op mijn prestaties
- t) Ik voel me prettig
- w) Ik ben erg enthousiast over mijn toekomst